

BUKS – Tidsskrift for Børne- og Ungdomskultur

Nr. 72 2026 • Årgang 42 • ISSN online/tryk 2446-0648/ 0907-6581 • www.buks.dk

Anna Damkjær Herløv Hansen

At skabe et rum, hvor børn tør dele

Resumé

Artiklen beskriver, hvordan DR arbejder med at involvere børn i udviklingen af public service-indhold. Den peger på en række metodiske principper, herunder betydningen af at etablere trygge og tillidsfulde rum – ofte i børnenes egne hverdagsmiljøer – som forudsætning for meningsfuld deltagelse. Artiklen fremhæver desuden vigtigheden af transparens omkring formål og anvendelse af børns bidrag samt de etiske og metodiske udfordringer, som kan opstå i processen. Erfaringerne viser, hvordan børn kan blive aktive medskabere af indhold, der opleves relevant for dem. Artiklen bidrager dermed med praksisnære erfaringer, som kan inspirere andre institutioner til at arbejde meningsfuldt med børns stemmer i medieproduktioner.

Nøgleord: Brugerinddragelse; involvering af børn; DR; B&U; workshops; facilitering; meningsfuld deltagelse.

Det er ikke en selvfølge, at voksne evner at skabe de nødvendige betingelser for, at børn føler sig trygge nok til at åbne op – særligt ikke i mødet med en fremmed. Etableringen af et trygt og tillidsfuldt rum udgør derfor en grundlæggende forudsætning i DR's brugerinvolverende arbejde med børn, da det muliggør meningsfuld deltagelse og kvalificerede input til indholdsudviklingen.

Danmarks Radio (DR) har gennem det fireårige medieforlig (2023-2026) en forpligtelse til at imødekomme og engagere børn og unge som en del af sin public service-opgave. Dette indebærer blandt andet et særligt ansvar for at producere indhold, der får børn og unge til at føle sig set, hørt og taget alvorligt. For at kunne leve op til denne forpligtelse er det afgørende at skabe trygge rammer for dialog og deltagelse, hvor børn og unges perspektiver inddrages på en måde, der opleves meningsfuld for børnene og for DR. Denne artikel præsenterer metodiske erfaringer til at etablere trygge rum for børns stemmer og fortællinger i forbindelse med udvikling af public service-indhold målrettet børn.

Indtagelse af rummet fra start

I det praktiske arbejde med brugerinvolvering peger DR's involveringsfacilitatorer på, at trykthed oftest etableres bedst i barnets egne, vante rammer – og særligt i de første minutter af et møde.

Derfor rekrutteres børnene sjældent ind i DR's egne lokaler. I stedet foregår involveringen i deres daginstitution, skoleklasse eller andre hverdagsmiljøer. Når DR flytter involveringsrummet ud til barnet – og ikke omvendt – skaber det grobund for mere ærlig, umiddelbar og værdifuld feedback.

DR's tilgang til involvering kan udefra synes både omfattende og ressourcekrævende. Og det kræver også planlægning og forberedelse at tage dele af programudviklingen med ud i felten, men netop dette greb er med til at sikre en højere kvalitet af de input, som der udvikles videre på. Det er i mødet med børnene på deres præmisser, at de stærkeste indsigter opnås.

Facilitatoren vil altid indlede samtalen med en icebreaker, og selvom denne type aktivitet umiddelbart kan virke simpel, er det DR's erfaring, at netop dette har betydning for, hvordan det enkelte barn deltager videre frem i processen. Som konkrete eksempler kan det være afvæbnende at spørge ind til barnets kæledyr hjemme hos familien, hvordan der ser ud hjemme hos barnets bedsteforældre, eller hvad barnet bedst kan lide at spise. Det centrale er, at barnet får mulighed for at fortælle noget, det selv oplever som ufarligt og meningsfuldt.

Ligeledes er det DR's erfaring, at det har betydning for børnenes deltagelse og selvtillid i processen, at de anerkendes som eksperter i deres eget liv og deres egen alder – ved at tydeliggøre, at deres perspektiver er værdifulde, netop fordi de er børn.

Børns ret til at vide, hvad deres bidrag bruges til

Der eksisterer flere meget forskellige tilgange til børneinddragelse, involvering og samskabelse, alt efter hvilken institutionel praksis, der er tale om. I DR's tidligere arbejde med børn var tilgangen primært inddragende, hvilket betød, at fokus i højere grad lå på at indhente børns reaktioner som en form for bekræftelse af den faglige og produktionsmæssige retning. I denne tilgang var barnet ikke centrum for udviklingen, men snarere en instans, der skulle validere indholdet.

Erfaringen har imidlertid vist, at denne form for inddragelse sjældent opleves som meningsfuld af børnene selv. At inddrage sin målgruppe på en måde, hvor deres bidrag

primært tjener en bekræftende funktion, er heller ikke i overensstemmelse med public service-idealet.

Løbende og systematisk feedback fra børn har over tid tydeliggjort, at transparens vedrørende formålet med samt anvendelsen af deres input er afgørende for, at de opfatter deres deltagelse som meningsfuld. Når børn informeres om, hvad deres bidrag konkret bruges til, hvor det ender, og hvilken betydning det får, styrkes både deres motivation og oplevelse af at blive taget alvorligt. F.eks. informerer DR børnene om, at de i løbet af dagens session får mulighed for at påvirke, hvilke tematikker, der skal indgå i kommende episoder af fiktionsserien *Klassen* på DR Ultra. Børnene krediteres i rulleteksterne, og i den bedste version af forløbet følger DR op ved at vende tilbage til klasselæreren med resultatet af deres input, så børnene tydeligt kan se, hvordan deres bidrag har fået konkret betydning i det færdige indhold.

Tydeligheden omkring formål og anvendelse kan altså være med til, at børnene engagerer sig i processen – ikke blot som deltagere, men som ligeværdige bidragsydere og forbrugere.

Tillid opstår, når den voksne deler først

Som public service-institution må DR løbende forholde sig til komplekse og tabubelagte emner som angst, pubertet og sorg – også i formater målrettet børn. DR har derfor udviklet og afprøvet håndgribelige værktøjer, f.eks. en sort boks, hvor børn kan dele tanker og hemmeligheder anonymt. Tilliden til boksen opstår dog sjældent spontant. Derfor kan det være en god idé, at den voksne selv tager det første skridt – f.eks. ved at dele noget sårbart fra sin egen barndom, som at have gemt sin madpakke af frygt for at blive drillet. En sådan åbenhed kan skabe et spejlingsrum, hvor barnet føler sig mødt og får mod på selv at dele. Denne tilgang styrker trygheden, men kalder samtidig på en metodisk opmærksomhed, da barnets respons kan formes af den voksnes eksempel. Det understreger behovet for etisk bevidste og metodisk gennemtænkte greb i arbejdet med børn som kilder i medieproduktioner. Derudover er det væsentligt at være opmærksom på, at børnene ikke må efterlades i en sårbar position efter deltagelsen. Det kan derfor være hensigtsmæssigt at orientere en klasselærer om de temaer, der er blevet berørt, eller at henvise til relevante støttetilbud, såsom Børnetelefonen.

Barnets stemme kræver faglig ydmyghed – og mod til at lytte åbent

Hos DR har det i praksis vist sig, at der er en tendens til, at voksne – bevidst eller ubevidst – søger bekræftelse frem for indsigt. I mange år har det været en naturlig del af den kunstneriske frihed, at værket er et udtryk for kunstnerens egen fortolkning. Men når det handler om at formidle børns stemmer og erfaringer, stiller det krav om en mere åben tilgang, hvor involveringen ikke bliver kunstnerens projekt alene, men i stedet et rum for barnets autentiske fortælling, og en efterfølgende faglig vurdering af, hvordan den kan implementeres i det endelige indhold.

Derfor opstår der i dialogen med barnet en risiko for, at den voksne stiller ledende eller lukkede spørgsmål, som barnet intuitivt svarer bekræftende på, idet børn sjældent udfordrer en fremmed voksen i en asymmetrisk relation. Et konkret greb, der i praksis har vist sig virkningsfuldt i forhold til at modvirke denne effekt, er at prioritere hv-spørgsmål – særligt »hvorfor«, som inviterer barnet til at nuancere og forklare sine oplevelser og valg. Det er ikke barnets ansvar at producere brugbare idéer – det er den voksnes ansvar at skabe trygge rammer, hvor barnets idéer kan blive brugbare.

Et eksempel: I forbindelse med en faciliteret test af *Ro På!* til DR Ultra fortalte et barn, at programmet var »godt«. I stedet for at lade udsagnet stå som noget entydigt positivt, stillede DR's facilitator et opfølgende spørgsmål: »Hvorfor synes du, det var godt?« Barnet svarede: »Det var godt – men jeg forstod ikke, hvorfor jeg skulle se det«. Udsagnet pegede på en uklarhed i programmets præmis og relevans for målgruppen. På baggrund af denne indsigt blev programmet – i samarbejde med produktionsselskabet, redaktøren og ledelsen – finjusteret. Blandt andet blev formidlingen af programmets intention og præmis skærpet, herunder et tydeligere anslag og en speak, der satte programmets formål ind i en klar kontekst.

Den mekanisme, hvor skaberen bevidst eller ubevidst ønsker bekræftelse, og derfor ikke får spurgt opfølgende, rejser en væsentlig metodisk og etisk problemstilling: Ønsker man ægte involvering, eller søger man blot at få bekræftet de idéer og formater, man allerede har defineret? Hvis barnets stemme skal være andet og mere end et legitimeringsværktøj, må skaberen af indholdet og facilitatoren af workshopen acceptere, at barnets input ikke altid passer ind i det allerede eksisterende koncept – og at barnets tanker og spørgsmål i visse tilfælde bør danne grundlag for selve udviklingen.

Dette forudsætter dog, at man evner at arbejde differentieret med begreber som inddragelse, involvering og samskabelse¹. Det er tre beslægtede, men ikke sammenfaldende, tilgange, der hver især stiller forskellige krav til graden af processtruktur og forventningsafstemning. I DR's erfaring er denne kompetence endnu ikke fuldt integreret i produktionskulturen. En mulig løsning kan være at etablere en fælles involveringsstrategi med målgruppen som medskabere – herunder at man i fællesskab definerer succeskriterier og graden af indflydelse på forhånd.

Hvorfor er det særligt vigtigt nu?

I en medievirkelighed præget af stigende konkurrence fra globale aktører, kan det være fristende at antage, hvad børn har brug for, læne sig godt op ad den kunstneriske frihed, som altid har båret børne- og ungeindhold, eller trække på egen nostalgi. Erfaringerne peger på, at når børn ikke oplever sig taget alvorligt eller genkender deres egne perspektiver i indholdet, søger de i stigende grad mod andre platforme og fællesskaber, hvor deres stemmer i højere grad inviteres indenfor. Men når børnene langsomt forsvinder og finder genkendelse i en mere autentisk virkelighed andre steder, kan en del af svaret være at spørge målgruppen selv – og rumme den kompleksitet, der følger med: at rekruttere, skabe trygge rum, forberede sessions, bearbejde inputs og integrere indsigter. For hvis vi vil skabe indhold, der opleves som relevant for den generation, vi er ved at miste, må vi så ikke også have modet til at lade dem være med til at forme det?

Noter

1. Differentieringen mellem begreberne inddragelse, involvering og samskabelse beskrives i antologien *Alliancer*, kapitel 15: At kende sin målgruppe. DR bevæger sig i praksis mellem inddragelse – hvor børn har minimal medbestemmelse – og involvering, hvor de i højere grad har indflydelse på præmis, handling og revidering. Derudover har DR projekter og kampagner, som f.eks. Alle ord tæller: Klassen skriver, hvor børnene fungerer som konkrete medskabere, og processen reelt er samskabende.

Referencer

- Damkjær Hansen, A., & Skov Hansen, M. (2024). Kend din målgruppe. I Quist Henkel, A. & Christensen, N. (red.), *Alliancer: Børn, voksne, litteratur og medier* (s. 173-184). Hans Reitzels Forlag.
- Kulturministeriet. (2023). *Medieaftale for 2023-2026: Samling om frie medier og stærkt dansk indhold*. Kulturministeriet.

Biografi

Anna Damkjær er senior indsigtspecialist og tidligere redaktør for DR's børne- og ungeinddragelse. Hun har udviklet mange af de processer, strukturer og metoder for involvering, som DR konsekvent bruger i forbindelse med udvikling af indhold til Ramasjang, Ultra og P3. Anna har arbejdet i DR siden 2015, og har blandt mange projekter stået i spidsen for f.eks. børneinddragelse på fiktionsserien Klassen på DR Ultra. Derudover er hun medforfatter på antologien At kende sin målgruppe, konsulent ved Manuskriptsolen for Børnefiktion og en del af følgegruppen or BØV – Børns møde med den nationale kulturarv.

